

Brittien sotaan lähtö

Philip Towle: *Going to War. British Debates from Wilberforce to Blair*. New York, Palgrave Macmillan. 2009. 227 s.

Brittiläistä sotahistoriaa käsittelevien tutkimusten julkaisut ovat saaneet mielenkiintoista jatkoa Philip Towlen vuonna 2009 julkaisemasta teoksesta *Going to War – British Debates from Wilberforce to Blair*. Kirjassaan Towle tuo esiin kiinnostavia näkökulmia ja aikalaiskeskusteluja sotaan lähtemisestä.

Going to War käsittelee pääasiassa sotaan lähtemistä ja hiukan itse sodankäyntiä niitä koskevien

keskustelujen ja keskusteluavausten kautta. Yhteisen kehyyksen eri näkökulmien tarkastelulle tarjoaa Britannian sotilaallisiin väliintuloihin taipuvainen ja osittain kolonialistinen sotahistoria, jonka muovautumiseen eri toimijat ja ryhmät ovat brittiläisen yhteiskunnan sisällä vaikuttaneet. Teoksessa tarkastellaan myös yhteiskunnallisen avoimuuden lisääntymistä: sotaan lähtö ja sen seuraukset ovat ajan kuluessa tulleet laajemman ja avoimemman keskustelun kohteeksi.

Johdannossa punaiseksi langaksi punotaan sotaan lähtemistä käsittelevien erilaisten kommentaattorien luonne ja muutos sekä eri painostusryhmien määrän lisääntyminen. Seuraavaksi käsitellään kulttuuria ja olosuhteita – oppia saaneet ja lukutaitoiset ovat tavallisesti paremmin perillä siitä, milloin ja missä sotia käydään ja mitä sodankäyntiin liittyy. Samalla kosketellaan myös ”oikeutetun sodan” ajatusta.

Aihepiiriä jatketaan kolmannessa luvussa, jossa käsitellään valtiollisen anglikaanisen kirkon roolia sotaa koskevassa keskustelussa. Luku tiivistää hyvin 1900-luvun moraaliajattelun kehittymistä kuvaamalla, miten kirkko keräsi kritiikkiä osoittaessaan ensin hallitukselle tukea mutta omaksuessaan sittemmin passiivisen asenteen: ensimmäisen maailmansodan kauhut johdattivat kirkon johdon ottamaan kantaa ja rakentamaan itsestään moraaliauktoriteettia myös sotaan liittyvissä asioissa.

Towle korostaa painostusryhmien roolin olevan erityisesti Britannian kulttuurissa hyvin luonteenomainen. Valitettavasti hän ei kuitenkaan käsittele aseteollisuuden mahdollista osallisuutta painostustyöhön.

Mediaa ja sotaa käsittelevässä luvussa Towle kuvaa sanomalehtimedien kautta journalistien osallistumista sotaa koskevaan keskusteluun. Tutkija hahmottelee, miten sotajournalistien kuvaustapa on

muuttunut ihannoivista sankarikerromuksista realistiin kuvauksiin 1800-luvulta nykypäivään ja miten tämä on vaikuttanut suureen yleisöön.

Yleistä kirjallisuutta ruotivassa luvussa pohditaan lyhyesti useita merkittäviä brittiteoksia, jotka ovat vaikuttaneet ajatteluun ja keskusteluun. Huomiota saavat niin 1800-luvulla Saksan nousua ja uhkaa ennakoivat teokset kuin myös toista maailmansotaa seuranneet synkät tulevaisuudenkuvaukset ydintuhon raastamasta maailmasta.

Yksi teoksen lähtökohtaisesti kiinnostavimmista ja toisaalta myös sivumääräisesti pisimmistä luvuista käsittelee nojuuolistrategien roolia. Termillä viitataan siviileihin, jotka hyvin erilaisten taustojen turvin ovat osallistuneet yhä enemmän sotaa koskevaan yhteiskunnalliseen ja teoreettiseen keskusteluun. Teoksessa hahmotellaan tällaisten ajattelijoiden vaikutusta erityisesti akateemiseen keskusteluun.

Ammattisotilaiden näkökulmaa käsittelevässä luvussa Towle rakentaa poliitikoista kuvan hyvin itsenäisinä päätöksentekijöinä, jotka eivät perinteisesti ole etsineet neuvoja sotilajohdolta ennen maan viemistä sotaan. Luku keskittyy pääasiassa 1800-luvun sotiin ja maailmansotiin ja jättää viimeaikaiset sodat vähemmälle.

Oikeutetusti kirjassa annetaan luku myös parlamentille ja sen roolille poliittisessa järjestelmässä, jossa hallituksella on oikeus käydä sotaa ilman parlamentin lupaa. Towle havaitsee, että vasta Falklandin sota vuonna 1982 toi parlamentarismiin mahdollisuuden keskustella myös sotilaallisista linjoista ilman pakkoa rajoittua moraalijäsenien aktiivisen tiedonhalun vaikutusta vanhan järjestelmän muutokseen.

Luku yleisestä mielipiteestä tavoittelee edellisissä kappaleissa

esiteltyjen keskustelijoiden, keskustelutapojen ja näkökulmien vaikutuksen summaamista yhteen. Yleistä mielipidettä tarkastellaan myös eri sotien aikoina tehdystä gallup-tutkimuksista, mutta niistä tehty pohdinta jää valitettavan suppeaksi ja katkonaiseksi.

Teoksen lopussa on kaksi koavaa lukua. Towle soveltaa aiemmissa kappaleissa käsittelemiään näkökulmia viimeaikaisiin Irakin ja Afganistanin sotiin. Luvussa osoitetaan, miksi on hyödyllistä lähestyä sotaa ja sotaan lähtöä hyvin erityyppisten keskustelujen välityksellä. Tulkinta luodaan ennen kaikkea nykyaikaisen mediaympäristön kautta, missä tietoa on saatavilla runsaasti ja usein reaaliajassa. Viimeisessä luvussa kirjoittaja pohtii sotaa koskevien keskustelujen merkitystä teoksen aikajakson kautta. Towle korostaa sodankäynnin muuttuvaa luonnetta ja erityisesti sissisodan tapaisen aseellisen väkivallan uhkaa länsimaalaiselle ja siten brittiläiselle sodankäynnille. Taustalle asetetaan kansalaisten perusajatukset Britannian ulkopoliittisesta roolista Euroopan valtatasapainon säilyttäjänä: millä syillä ja moraalilla perusteilla maan tulisi lähteä sotaan ja miten tämä mielipide vaikuttaa keskusteluihin sotaan lähdistä. Towle myös hahmottaa yhteen omia käsityksiään poliittisen järjestelmän muutostarpeesta. Kokoa vasti voikin todeta, että teoksessa vastataan johdannossa rakennettuun tutkimusasetelmaan ja aihetta käsitellään sopivan laajasti.

Teoksen aikaperiodi käsittelee teoksen alaotsikon hengessä pääsääntöisesti Britannian historian jaksoa 1850-luvusta nykypäivään. Teos sisältää viitteineen 227 sivua, joten lukujen sisältö on pakon sanelemana harmittavan tiivistettyä. Towle on käyttänyt lähdeaineistonaan merkittävää määrää tutkimuskirjallisuutta ja yksittäisiä valtion virallisia asiakirjoja sekä vähäisessä määrin parlamenttikeskuste-

luja. Teos käyttää hyväkseen pääasiassa julkaistuja tutkimuksia, ja aihetta syvennetään yksittäisillä alkuperäislähteillä. Tämä ei häiritse, vaan tekee teoksesta enemmän suuremmalle yleisölle kiinnostavan teoksen, jossa kuitenkin käytetään akateemista otetta muun muassa lähdeviittauksissa ja analyysissä. Toisaalta tässä on myös teoksen pahin ongelma: mihinkään aiheeseen ei pystytä syventymään, vaan teos keskittyy lähinnä toimimaan keskustelunavaajana. Sama näky kronologisessa otteessa, jossa ajallinen kokonaisuus antaa myöten kiinnostaville henkilöille tai tapahtumille. Teos on pitkälti kokoelma anekdootteja, kertomuksia, kokemuksia ja huomioita ja sopii oikein hyvin laajemman keskustelun herättäjäksi. Teos kykenee pysyttelemään Britannian kontekstissa ja tekee vain ajoittaisia viittauksia kansainvälisiin vaikutteisiin.

Tästä huolimatta on helppo sanoa, että teos puolustaa paikkaansa erityisesti sotien syytä käsittelevässä kirjallisuudessa, koska tämäntyyppisiä uusia näkökulmia avaavia teoksia on melko vähän tarjolla – erityisesti sellaisia, jotka ulottaisivat analyysinsä nykypäivään. Britannian ja sen asevoimien rooli viime vuosien merkittävimmässä aseellisissa konflikteissa kannustaa tutustumaan laajemminkin aihetta koskevaan tutkimukseen. Towlen teksti on sujuvaa ja helposti lähestyttävää. Toivottavasti teoksessa nostettuihin teemoihin tullaan tarttumaan myös syvempien analyysien kautta.

– TEEMU HÄKKINEN